

9. Крымский путь: общемировая и пушкинская парадигма // Морской вектор в судьбах восточного славянства. – Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С. 56-65.
10. Новые методики экскурсионной работы // Культурные проблемы туризма и турбизнеса. – Киев-Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С.37-45.
11. Загадки Крыма, загадки Сельвинского // Стихия истории – стихия природы. – Москва-Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С.14-21.
12. Поэт истории // М.Волошин в европейском контексте. – Париж-Киев-Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С.83-90.
13. Политические формулы-новообразования: кросскультурный мониторинг // Идеологія державотворення і суспільнознавчі науки. – Запоріжжя: Вид-во Запорізьк. ун-ту, 2001. – С.66-70.
14. Современный театр: региональные традиции и глобальные инновации // Проблеми сучасного театру. – Київ: Вид-во МАН України, 2001. – С.109-116.
15. И.Л.Сельвинский: этнополитика и этнопоэтика // И.Сельвинский и литературный процесс XX века. – Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С.23-25. (В соавт. с Егошиной Т.Е., Островским Д.О., Передерием С.А.)
16. Спокушения владою // Всесвіт. – 2000. – №1-2. – С. 164-165.
17. Регіональні проблеми в міжнародних культурних проектах: Міжнар. науково-практ. семінар “2000: підсумки культурної модернізації України”. – Київ. – Міжнар. Фонд “Відродження”. – 27 жовтня 2000 р.

Поступила 24.02.2004 г.

ЖАНРОВІ ТА КОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛОМОВНОГО ЛИСТУВАННЯ ЗАКОХАНИХ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Г. А. Огаркова

В статье рассматриваются жанровые и коммуникативные параметры англоязычной переписки влюбленных. Особенное внимание уделяется способам достижения коммуникативной цели в данном виде речевого жанра, а также особенностям его дейктической конфигурации.

Ключевые слова: дискурс, жанр, коммуникативная цель, дейктическая конфигурация, персональный дейксис, временной дейксис

Статтю присвячено вивченню жанрових та комунікативних параметрів англомовного листування закоханих. Особлива увага приділяється засобам досягнення комунікативної мети, а також конфігурації дейктичного простору у даному жанрі.

Ключові слова: дискурс, жанр, комунікативна мета, дейктична конфігурація, персональний дейксис, часовий дейксис

The article deals with the study of the genre and communicative parameters of the English love letters. Our attention has been focused on some of the ways to achieve the communicative aim in the respective genre. Specific emphasis is made on the deixis configuration in love letters.

Key words: discourse, genre, communicative aim, deictic configuration, personal deixis, temporal deixis

У сучасній дискурсологічній парадигмі дискурс визначається як складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища, який детермінується його соціокультурними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками, по-друге, має лінгвістичну та екстралінгвістичну структуру і, по-третє, характеризується спільністю світу, який будується впродовж розгортання дискурсу його репродуцентом та інтерпретується його реципієнтом [12, с. 18].

Актуальність. В залежності від сфери функціонування розрізняють такі різновиди дискурсу, як політичний, діловий, екологічний, електронної комунікації, сімейного спілкування тощо. В окремий вид дискурсу слід виділити і дискурс спілкування між закоханими. В багатьох дослідженнях відзначається важливість мовної репрезентації любовного почуття [1; 10; 15; 14]. В них кохання визнається насамперед мовленнєвим феноменом, особливим типом дискурсу. За Р. Бартом, кохання – це дискурс, про що свідчить сама назва його книги "Fragments d'un discours amoureux" (букв.: фрагменти дискурсу закоханого").

Комунікативний континуум складається не лише з різновидів дискурсу, але й з окремих фрагментів соціальної інтеракції, які можна назвати жанрами [3]. Жанри співіснують з різновидами дискурсу: окремі жанри можуть спостерігатись в різних видах дискурсу. Жанр, за М. Бахтіним, є сукупністю відносно стійких, усталених типів висловлювань [2]. До жанрів слід віднести і листування між закоханими, яке є одним із видів дискурсу спілкування закоханих.

За жанровими характеристиками любовне листування – писемна, монологічна, емоційно-забарвлена форма комунікації. Любовне листування як жанр має історичний, культурний, соціальний, віковий,

етикетний, гендерний виміри. Історичний вимір зараз спостерігається у виборі каналу комунікації. У XVII столітті написання любовних листів було справжнім мистецтвом. Як правило, їх писали на особливому пергаментному папері та перев'язували спеціальною стрічкою [2i]. В кінці XX – початку XXI ст. можливим стало електронне листування між закоханими.

Мета. Культурний та соціальний виміри можна визначити тим, що мовлення закоханих має характеристики соціо-культурної детермінованості: про кохання говорять так, як це прийнято робити в даній лінгвокультурі, спираючись не лише на власний емоційний досвід, а насамперед (інтуїтивно або свідомо), на певні правила комунікації між закоханими. Окрім цього, рольова конфігурація любовного листування є гендерномаркованою: це комунікативна взаємодія між чоловіком та жінкою.

Мовлення закоханих має певні дискурсивні особливості залежно від типу відносин між комунікантами. В сучасній психологічній літературі кохання класифікується на типи, які реалізуються різною мірою у взаємовідносинах, а саме: романтичне кохання, ігрове кохання, прагматичне кохання, кохання-манія та агапе [16]. Любовне листування є одним із засобів вербальної репрезентації романтичного кохання, яке зосереджується на красі та фізичній привабливості його об'єкта. Це чуттєве кохання, яке прагне взаємності. Важливу роль відіграють естетичні характеристики партнера, адже в платонівському визначенні ерос є прагненням краси [17].

Дослідниками-жанрологами [див., наприклад: 2; 7; 4; 9; 13] комунікативна мета визнається вирішальним фактором організації будь-якого тексту, в тому числі і інтегративним началом всіх мовленнєвих жанрів. У найзагальнішому вигляді комунікативну мету любовного листа можна визначити як намагання адресанта виразити своє почуття, справити позитивне враження на адресата та сприяти подальшому позитивному розвитку стосунків.

Характерною рисою мовлення романтичних закоханих є вживання „естетичної” та позитивно-оцінної лексики, що вживається стосовно фізичної або духовної краси об'єкта кохання. Стиль, як правило, є піднесеним. Частотним є використання екскламати́вів, що виражають ентузіазм, зацікавлення, захоплення, проєкцію щасливого майбутнього. Мовленню романтичного кохання чужою є іронія. Невід'ємною складовою частиною любовного листа є комплімент.

Лексичне наповнення любовних листів може мати досить індивідуальний характер. Спостерігається уникнення надто складних та образних метафор, а також тягіння до використання простої лексики. Ця тенденція цілком відповідає одній із практичних порад щодо написання любовних листів: *With regards to content, you should write from the heart with layman terms. Avoid large complicated words when a simple one will do* [2i]. Незважаючи на те, що за допомогою нових каналів комунікації (зокрема, мережі Інтернет) письмове спілкування між закоханими набирає більш спонтанного характеру, існують певні алгоритми, які допомагають оформити лист у такий спосіб, щоб справити позитивне враження на адресата. Наприклад, одне із таких джерел пропонує список із 38 лексем, які допоможуть закоханому написати гарного любовного листа:

Blossoms	Giving	Caressing	Seeing	Vision	Passion
Stars	Darling	Memories	Tasting	Privileged	Innocent
Angel	Rose	Content	Alluring	Adoring	Dreaming
Lover	Absence	Lascivious	Kisses	Velvet	Complete
Elation	Touching	Beautiful	Embracing	Rainbow	Desire
Sensuality	Holding	Gorgeous	Temptation	Happy	Heart

[2i]

Вихідною позицією тут є те, що лексеми, які позначають різні позитивні емоційні стани людини (*elation, happy, content, passion, dreaming, adoring*), аспекти чуттєвості (*sensuality, temptation, alluring, desire, lascivious*), сенсорне сприйняття (*vision, seeing, tasting*), особливо тактильне (*touching, holding, embracing, kisses, velvet*), а також позитивно-оцінні іменники та прикметники-дескриптори об'єкту кохання (*angel, darling, beautiful, gorgeous, innocent*), та лексеми на позначення особливих семіотичних елементів романтичної ситуації (*rose, stars, rainbow*) справляють надзвичайно позитивний вплив на адресата. Актуалізація сенсорного (візуального та тактильного) сприйняття адресатом повідомлення може відбуватись не лише на вербальному рівні (вживання відповідних лексем), але і на рівні використання візуального ряду. Вважається, що любовний лист краще писати, а не друкувати, а також використовувати спеціальний папір: *Companies such as Office Depot, Kinko's and Staples sell specialty paper which adds major impact to your love letter* [2i].

Жанру романтичного листування, як і дискурсу закоханих загалом, притаманна особлива конфігурація дейктичного простору. Комплекс дейктичних характеристик створює дейктичний простір, під яким розуміється конситуація, яка супроводжує комунікативний акт [5]. Типи дейктичних просторів відповідають типам мовленнєвих ситуацій. Елементи цього простору в кожному конкретному випадку

заповнюють „прагматичні перемінні” [8]. Розрізняють первинний дейксис (Я, ТИ, ЗАРАЗ, ТУТ) та вторинний дейксис із координатами ВІН, ВОНИ, ТАМ, ТОДІ. Окрім цього, в окремі категорії виділяють предметний/ персональний дейксис та просторовий/ часовий дейксис [6].

Персональний дейксис у любовних листах представлений двома основними дейктиками: І та YOU. Макроінтенція любовного листа (виразити своє почуття та сприяти подальшому позитивному розвитку взаємовідносин) передбачає мікроінтенцію, яку можна сформулювати як „визначення обраності адресата адресантом”. Для реалізації цієї комунікативної мікроінтенції відкреслюється одиничність, ексклюзивність об’єкту кохання. Зокрема, це може відбуватись за допомоги вживання означеного артикля як частини предикату дейктика YOU. В якості іменної частини складного присудка вживаються лексеми загальної семантики (*man, woman, one*, тощо). Метою цього прийому є показ унікальності об’єкта кохання у відповідній категорії: *You are truly the woman, the partner and the wife I have only dreamed of until now. You are so "The Man." You are "The One", the only one, the man I love [3i].*

В абсолютній більшості любовних листів дейктик YOU є своєрідною „точкою відліку”: *I am missing you terribly, and want you here NOW! [3i].* Особові займенник *you* та присвійні *your/yours* є домінантами тексту і завжди мають позитивну оцінку. Така оцінка може бути експліцитною, коли присвійний займенник *your* вживається із номінативними групами, модифікованими позитивно-оцінними прикметниками: *I love your patient manner, your generous nature, I love your genuine kindness to others. I love your sense of self worth, your calming nature, your social ability [3i].* Позитивна оцінка адресата може імплікуватись: *>From time to time you ask me why I chose you... what is so special about you? Well, the reason is simple; I chose you because you are YOU!!! [3i].* В цьому прикладі яскраво виявляється емоційність та алогічність мовлення закоханих.

Конфігурацію І – YOU в любовних листах конкретизує використання речень за моделлю *You are my X (Y, Z)*. Таке вербальне „присвоєння” відображає прагнення закоханого заволодіти об’єктом кохання; а також імплікує, що адресат має велике значення для адресанта: *You are my heart and soul. You are my inspiration. You are my everything. You are my sun, my moon, my evening star, my light, my life, my love. You are my destiny [3i].*

Висловлювання із займенниковими словосполученнями *with you* або *without you* мають, відповідно, позитивну або негативну оцінку: *I can be myself when I am with you I am so lost without you. You are all I think about, and I simply cannot imagine life without you. Life wouldn't be life if not shared with you [3i].* У таких висловлюваннях дейктик YOU – як інструментальна цінність.

В європейській культурі надзвичайно впливовою є платонівська концепція про любов як єдність двох „половинок”. В англійській мові, зокрема, це відображається існуванням когнітивної метафори LOVE IS A UNION, яка є концептуальною основою для багатьох узуальних висловлювань [14]. Вербалізація дейктичної конфігурації І – YOU як єдиного цілого відбувається при вживанні займенника першої особи множини *we*, а також займенникових словосполучень *you and me together, the two of us, no one but us*, наприклад: *Your idea of romance is dim lights, soft music, and just the two of us. You and me together, we can make magic. We're a perfect match. You are the one who always makes me laugh at all we talk about that no one understands but us. We are meant for each other and no one can change that.*

I sincerely feel that between the two of us, we have the kind of love that some people never get a chance to experience [3i]. Прислівник *together* у сполученні із *you and I*, особливо при неодноразовому повторенні, підсилює цей комунікативний ефект: *I wish more than anything that you and I could grow together, love together, learn together, and laugh together, forever [3i].* Сукупність дейктичних елементів із спільним значенням „близькості” здобувають позитивних конотацій: *I know our closeness will be reunited very soon. We have become so close to each other [3i].*

Темпоральний дейксис у романтичних листах також має свої особливості. Для закоханих час поділяється на два відрізка: ДО зустрічі із об’єктом кохання та ПІСЛЯ цього. Результатом є створення опозиції між минулим та теперішнім, яка на основі граматичної опозиції між минулим та теперішнім часом відтворює опозицію відповідних станів. Як правило, минуле (проміжок часу до зустрічі із коханим/ою) має негативну оцінку: *I have been through many relationships, but didn't really take them seriously. My life was a hellish nightmare, one that haunted and never left me to peace. Теперішній час оцінюється позитивно: *I experience more excitement, feel like the happiest man on the earth, and think of you all the time [3i].* Інколи минулий час вживається для відображення „вихідної точки” відносин – як одномоментної та надзвичайно важливої події. В цьому випадку минулий час має позитивну оцінку: *Since the very first day that you smiled at me I knew there was something very special about you. It's amazing how you got me and trapped me. I never thought I could love this much but I was so wrong [3i].**

На лексичному рівні антиномія між минулим (із знаком –) та теперішнім (із знаком +) виражається за допомогою прикметників та прислівників (*once, long time ago, for the first time, now, new*), наприклад: *You make me look at life through new eyes, eyes that have never seen the light of day, until now. I feel as though I am using all my senses, for the first time, and suddenly everything I once knew, is now unfamiliar to me [3i].*

Однак найважливішим видом часового дейксису у спілкуванні закоханих взагалі та жанрі любовного листування зокрема є пантемпоральний дейктик ЗАВЖДИ. Існує тенденція закоханих передавати своє почуття як довготривалий, а не тимчасовий стан, вживаючи так звану „континуальну мову” („dispositional or continuous language”). Описуючи своє кохання, мовці схильні характеризувати його за допомогою підсумкових тверджень про почуття („summary affect statements”), які імплікують довготривалість взаємовідносин [15, с. 2]. На мовленнєвому рівні тяжіння до передачі довготривалості почуття кохання може бути виражене за допомогою цілого комплексу лексичних та граматичних засобів (прикметників та прислівників із пантемпоральним значенням „(на)завжди”, „вічний” і т.і., майбутнього часу тощо): *I love you, Harley, I'll always love you, and you'll always love me, and that's settled, we both know that. I am now entitled to happiness with the woman I will love forever [BNC]. I will keep loving you as long as the sun keeps shining, the stars keep brightening the sky, the winds keep blowing [3i].*

Окрім проаналізованих вище комунікативних особливостей жанру любовного листування, існує низка інших ознак диференціального характеру, які є для нього визначними. До них можна віднести додаткові інтенції мовця, тип міжособистісної взаємодії між комунікантами та багато інших, кожна із яких заслуговує на подальше детальне дослідження.

Література:

1. Барт Р. Фрагменты речи влюбленного. – М., 1999.
2. Бахтин М.М. Проблема речевых жанров // Эстетика словесного творчества. – М., 1986. – С. 250-296.
3. Белова А.Д. Понятия „стиль”, „жанр”, „дискурс”, „текст” у сучасній лінгвістиці // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Сер. Іноземна філологія. – 2002. – № 32-33.
4. Земская Е.А. Городская устная речь и задачи ее изучения // Разновидности городской устной речи. – М., 1988. – С. 5-44.
5. Кибрик А.А. Об анафоре, дейксисе и их соотношении // Разработка и применение лингвистических процессоров. – Новосибирск, 1983.
6. Лазуткина Е.М. Семантико-синтаксическое исследование соматических речений (дейксис и языковая картина мира) 2002 // http://www.dialog-21.ru/archive_article
7. Остин Дж. Слово как действие // НЗЛ. Вып. 17. Теория речевых актов. – М., 1986. – С. 22-129.
8. Падучева Е.В. Семантические исследования. Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива. – М., 1996.
9. Радзиевская Т.В. Текстовая коммуникация. Текстобразование // Человеческий фактор в языке. Коммуникация, модальность, дейксис. – М., 1992. – С. 79-108.
10. Ружмон Д. Кохання і західна культура. – К., 2000.
11. Седова Н.А. Речевой жанр – "портрет человека": коммуникативно-прагматическая интерпретация // Вестник Омского университета. – 1999. – Вып. 4. – С. 94-98.
12. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище. – К., 2002.
13. Шмелева Т.В. Модель речевого жанра // Жанры речи. – Саратов, 1997. – С. 88-98.
14. Bayley J. The Characters of Love. A Study in the Literature of Personality. – London, 1960.
15. Duck S. Human relationships: an introduction to social psychology. – London, 1990.
16. Koevecses Z. A linguist's quest for love // Journal of Social and Personal Relationships. – 1991. – N 8. – PP. 77-97.
17. Lee J. A. A typology of styles of loving // Personality and Social Psychology Bulletin. – 1977. – N 3. – PP. 173-182.
18. Macer D. Bioethics is Love of Life. – Eubios Ethics Institute, Tokio. – 1998 // <http://www.biol.tsukuba.macer.BLL.html>

Ілюстративний матеріал:

1. British National Corpus. Сборник примеров употребления современного разговорного и письменного британского языка // <http://thetis.bl.uk/cgi-bin/saraWeb>.
2. Dovel M. Love letter etiquette – 2000 // <http://www.cyberparent.com/love/loveletter.htm>
3. LOVE LETTERS // URL: <http://library.lovingyou.com/letters/>.

Поступила 27.02.2004 г.